

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.06.2015, sp. zn. 5 Tdo 732/2015, ECLI:CZ:NS:2015:5.TDO.732.2015.1

Číslo: 26/2016

Právní věta: V ustanovení § 233 odst. 2 tr. zákoníku jsou vymezeny dvě samostatné skutkové podstaty trestného činu padělání a pozměnění peněz, které se vzájemně liší, pokud jde o trestněprávní postižitelné jednání. Pachatel tohoto trestného činu může svým jednáním v určitém časovém úseku naplnit znaky obou uvedených základních skutkových podstat. Jestliže však udá padělané nebo pozměněné peníze jako pravé poté, co sám tyto padělky vyhotovil nebo peníze pozměnil v úmyslu dát je do oběhu, spáchá pouze trestný čin podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku, protože tím jen uskutečňuje svůj úmysl udat je jako pravé, který pojal již dříve v okamžiku jejich výroby nebo pozměňování. K trestní odpovědnosti za trestný čin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku postačuje zjištění, že jeho pachatel byl příčetný v době, kdy vyráběl padělané peníze s úmyslem udat je jako pravé, třebaže poté, co je takto udal jako pravé, byla u něj zjištěna vyšší míra ovlivnění požitými alkoholickými nápoji (např. množství 2,13 promile alkoholu v krvi). O zachování rozpoznávacích a ovládacích schopností pachatele, který vyrobil padělky peněz s úmyslem udat je jako pravé, může v takovém případě svědčit např. to, že padělal peníze poměrně sofistikovanou činností skládající se z několika po sobě jdoucích kroků, jež vyžadují značnou míru koncentrace a dovedností pachatele, že tím vyhotovil poměrně zdařilé napodobeniny bankovek, včetně některých jejich ochranných prvků, a že část z nich se mu podařilo udat do oběhu jako pravé peníze. Proto za uvedených okolností zpravidla nebude nutné vyšetření duševního stavu pachatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.06.2015

Spisová značka: 5 Tdo 732/2015

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Padělání a pozměnění (pozměňování) peněz, Příčetnost

Předpisy: § 233 odst. 2 tr. zákoník
§ 26 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného R. P. proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 12 To 521/2014, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Benešově pod sp. zn. 2 T 161/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obviněný R. P. byl rozsudkem Okresního soudu v Benešově ze dne 3. 11. 2014, sp. zn. 2 T 161/2014, uznán vinným zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), spáchaným dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Za tento trestný čin byl podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byl zařazen podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Současně byl obviněnému uložen podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku i trest propadnutí věci. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. soud prvního stupně zavázal obviněného k povinnosti nahradit poškozené D. G. škodu ve výši 500 Kč a poškozenému L. P. škodu ve výši 1 000 Kč.

2. Obviněný spáchal shora uvedený zločin podle skutkových zjištění soudu prvního stupně tím, že v době od 5. 3. 2014 do 23. 3. 2014 v M., okr. B., v hotelu Č. S., kde byl ubytován, vyrobil za použití multifunkčního zařízení EPSON EXPRESSION HOME XP-102, které si za tímto účelem zakoupil, v úmyslu udat je jako pravé nejmeně 6 kusů padělků bankovek české měny nominální hodnoty 500 Kč, nejmeně 1 kus padělku české měny nominální hodnoty 1 000 Kč, nejmeně 2 kusy padělků české měny nominální hodnoty 100 Kč a dále nejmeně 2 kusy padělků české měny nominální hodnoty 100 Kč jiného sériového čísla, a to tím způsobem, že vždy u každého padělku vyhotovil zvlášť lícní a rubovou stranu a před jejich slepením v jeden celek na vnitřní straně napodobil ochranné prvky, přičemž nejmeně 3 kusy padělků nominální hodnoty 500 Kč dne 24. 3. 2014 v blíže nezjištěné době, nejpozději však do 16:00 hod., udal jako pravé při směně za bankovky nižších nominálních hodnot obsluze baru S. A. v T., a to D. G., která 2 kusy těchto padělků následně předala v rámci vyplacení výhry L. P.

3. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný a v jeho prospěch i státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Benešově odvolání, o kterých rozhodl Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 12 To 521/2014. Odvolací soud z podnětu odvolání státního zástupce, které shledal důvodným, podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku, spáchaným dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, a uložil mu stejný trest jako soud prvního stupně. Odvolací soud také shodně jako soud prvního stupně znovu rozhodl o povinnosti obviněného k náhradě škody. Odvolání, které podal obviněný R. P., odvolací soud podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Citovaný rozsudek Krajského soudu v Praze napadl obviněný prostřednictvím svého obhájce dovoláním, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. V případě druhého z nich pak obviněný zvolil alternativu, kterou lze namítat, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

5. Obviněný spatřuje naplnění obou citovaných dovolacích důvodů s odkazem na některá rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu v tzv. extrémním nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením skutku, protože soudy nižších stupňů podle jeho názoru rezignovaly na řádné objasnění skutkového stavu věci a přehlížely důkazy svědčící ve prospěch obviněného, čímž měly porušit ustanovení § 2 odst. 5 a 6 tr. ř. Jak dále obviněný zdůraznil, v důsledku tohoto vadného postupu soudů byl uznán vinným i za výrobu padělaných bankovek, které však fakticky vyrobil

svědek P. J. Ten se podle obviněného podílel na trestné činnosti i tím, že obstaral potřebný materiál, včetně tiskárny. Jmenovaný svědek sice popřel spoluúčast na trestné činnosti, ale obviněný vyjádřil přesvědčení, že kdyby soudy vyslechly zaměstnance hotelu Č. S. a provedly důkaz krátkými textovými zprávami uloženými v mobilním telefonu obviněného, zjistily by nevěrohodnost tohoto svědka. Podle názoru obviněného byla postupem soudů nižších stupňů porušena jeho ústavně zaručená práva natolik významně, že je na místě učinit výjimku a zabývat se v dovolacím řízení nejen právním posouzením skutku, ale i samotnou skutkovou stránkou věci.

6. Obviněný vytkl odvolacímu soudu i soudu prvního stupně, že neřešily otázku jeho přičetnosti v době spáchání činu, přestože věděly o požívání návykových látek obviněným, konkrétně alkoholu a analgetik, ve větším množství. Na podporu tohoto svého tvrzení obviněný poukázal na výsledek dechové zkoušky, která byla provedena bezprostředně po jeho zadržení. Jak z ní vyplynulo, obviněný měl v krvi 2,13 promile alkoholu, což odpovídá stavu těžké opilosti. Soudy se s ohledem na tento důkaz měly podle obviněného zabývat tím, jak požitý alkohol ovlivnil jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti, a měly vyhovět návrhu obhajoby na přibrání znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. V souvislosti s argumentací odvolacího soudu, podle něhož jde o nadbytečný důkaz, protože obviněný byl znalecky zkoumán v předchozím trestním řízení a byl shledán přičetným, pak obviněný zdůraznil, že jednak nebyl v dřívějším trestním řízení znalecky zkoumán a jednak výsledek znaleckého zkoumání v jiné trestní věci nemá žádnou důkazní hodnotu ve vztahu k nyní posuzovanému skutku. K tomu, jak často a v jakém množství požíval alkohol, obviněný znovu navrhl vyslechnout zaměstnance hotelu, kde v době spáchání činu bydlel. Pokud jde o výpovědi svědků P. J. a D. G., podle nichž obviněný nejevil známky opilosti, prvně jmenovaného svědka považuje obviněný za nevěrohodného a druhá svědkyně se vyjadřovala k chování obviněného dne 24. 3. 2014, ovšem skutek je časově vymezen od 5. 3. 2014 do 24. 3. 2014. Obviněný označil za vadný napadený rozsudek také z toho důvodu, že z něj nelze zjistit, k jakému okamžiku soudy posuzovaly přičetnost obviněného.

7. V návaznosti na námitku ohledně chybějící přičetnosti jako podmínky trestní odpovědnosti obviněný uplatnil též výhradu přímo vůči právní kvalifikaci skutku. Podle něj totiž měl být skutek správně posouzen jako trestný čin opilství ve smyslu § 360 odst. 1 tr. zákoníku. Jak dále obviněný připomněl, k padělání bankovek byl dohnán svou nepříznivou sociální a životní situací. K tomu obviněný popsal své propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a následující kontakty se svědky S. S. a P. J., kteří mu slibovali pomoc, ale fakticky mu ji neposkytli. Naopak svědek P. J. ho vehnal do finančních problémů, protože mu neplatil za práci, kterou pro něj obviněný vykonával.

8. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl Nejvyššímu soudu, aby zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Praze a věc vrátil odvolacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí, případně aby zrušil i předcházející rozsudek Okresního soudu v Benešově a věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí tomuto soudu.

9. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství sdělila, že po seznámení s obsahem podaného dovolání se k němu nebude věcně vyjadřovat s ohledem na povahu uplatněných námitek.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k závěru, že jen část námitek obviněného odpovídá uplatněným dovolacím důvodům, ale i tyto námitky jsou neopodstatněné.

11. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o který obviněný fakticky opřel své dovolání, je dán tehdy, když napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na

jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. K jeho výkladu Nejvyšší soud připomíná, že je dán v těch případech, když skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin se jedná. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

IV. Důvodnost dovolání

12. Za námitku odpovídající uplatněným dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. lze proto s jistou mírou tolerance považovat jen tvrzení obviněného, podle něhož spáchaný skutek měl být posouzen jako trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 tr. zákoníku. Obviněný se totiž domáhá takového právního posouzení skutku zčásti i na základě jiných skutkových okolností než těch, k nimž dospěly soudy nižších stupňů po řádně provedeném dokazování. Podle přesvědčení obviněného totiž zmíněná jiná právní kvalifikace skutku přichází v úvahu z toho důvodu, že se požitím analgetik a alkoholu přivedl do stavu nepřičetnosti, zatímco soudy nižších stupňů dospěly k závěru, podle kterého v době spáchání činu byly rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného zachovány.

13. Nejvyšší soud k tomu pokládá za nutné připomenout, že otázka nepřičetnosti je otázkou právní a její posouzení náleží orgánům činným v trestním řízení, tj. v konečném důsledku soudu, a to na základě skutečností vyplývajících z provedených důkazů. Znalecký důkaz z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, je pak jen jedním z podkladů pro vytvoření soudcovského přesvědčení o otázce přičetnosti a musí být hodnocen v souvislosti se všemi ostatními zjištěnými skutečnostmi, které jsou z tohoto hlediska relevantní (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. [17/1979](#) Sb. rozh. tr.).

14. V naznačených souvislostech je na místě odkázat i na rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 1985, sp. zn. 7 Tz 44/84 (publikovaný pod č. 12 v Bulletinu bývalého Nejvyššího soudu ČSR č. 1/1986). Podle něj sklony obviněného k požívání alkoholu, pro které se opakovaně dostává do konfliktních situací, ani okolnost, že obviněný se opakovaně dopouští stejných trestných činů, samy o sobě nejsou důvodem k vyšetření duševního stavu obviněného podle § 116 tr. ř., pokud z provedených důkazů nevyplývá možnost existence duševní poruchy obviněného, která by mohla mít vliv na jeho rozpoznávací nebo ovládací schopnosti v době činu.

15. V nyní posuzované trestní věci nic nenasvědčovalo takovému závěru o omezení či vyloučení rozpoznávacích nebo ovládacích schopností, přestože obviněný R. P. tvrdí opak. Jak správně zdůraznil odvolací soud, padělání peněz je poměrně sofistikovanou činností, skládající se z několika po sobě jdoucích kroků, které vyžadují značnou míru koncentrace a dovedností pachatele. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně se podává, že obviněný vyhotovil poměrně zdařilé napodobeniny bankovek, o čemž svědčí jak odborné vyjádření České národní banky (to označilo 8 kusů padělků stupněm nebezpečnosti 3, tedy jako zdařilé), tak skutečnost, že obviněnému se velmi snadno podařilo udat některé z padělků jako pravé peníze v baru a herně. Při výrobě padělaných peněz tak musel být obviněný velmi soustředěný a jeho jemná motorika nemohla být narušena, jak tomu bývá u těžké opilosti. Nejlépe o tom vypovídá fakt, že obviněný opatřil všechny padělané peníze napodobeninami ochranných prvků, tedy vodoznakem a ochranným okénkovým proužkem, a na lící stranu padělané bankovky v nominální hodnotě 1 000 Kč nanesl zlatavý třpytivý efekt na poměrně nepatrný lipový list, což vyžadovalo koncentraci a pevnou ruku. Tato zjištění již sama o sobě vylučují možnost, aby se obviněný v době, kdy vyráběl padělané peníze s úmyslem udat je později jako pravé, nacházel ve stavu nepřičetnosti. Soudy nižších stupňů navíc správně poukázaly na výpověď svědka P. J., podle které tento svědek nikdy neviděl obviněného opilého v rozhodné době, a také na výpověď

svědkyně D. G., která obviněného obsluhovala v den, kdy padělané peníze udal jako pravé. Jak tato svědkyně výslovně uvedla, obviněný nejevil známky opilosti, povídal si s ní a byl orientovaný i vnímavý. Svědkyně si pak promítla kamerový záznam a z něj zjistila, že obviněný měl v baru s sebou dvě peněženky a záměrně platil z jedné z nich pravou bankovkou a z druhé bankovkou padělanou. Toto promyšlené udávání padělaných peněz také svědčí pro správnost závěrů soudů nižších stupňů, podle nichž rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného byly v době spáchání činu zachovány. Samotná okolnost, že podle orientační dechové zkoušky měl obviněný v okamžiku zadržení policií 2,13 promile alkoholu v krvi, není pro věc nijak podstatná, protože obviněný vyráběl padělané peníze podle svého doznání od 5. 3. do 23. 3. 2014 a udával je dne 24. 3. 2014 postupně, přičemž zadržen byl až po udání posledního padělku.

16. Nejvyšší soud dále připomíná, že v ustanovení § 233 odst. 2 tr. zákoníku jsou vymezeny dvě samostatné skutkové podstaty trestného činu padělání a pozměnění peněz, které se vzájemně liší, pokud jde o trestněprávně postižitelné jednání. Podstatou trestného činu podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku je samotné padělání a pozměnění peněz, zatímco trestný čin podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku spočívá v uvádění takových padělaných nebo pozměněných peněz do oběhu, a to jako peněz pravých. Pachatel trestného činu padělání a pozměnění peněz může svým jednáním v určitém časovém úseku naplnit znaky obou těchto základních skutkových podstat podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku. Jestliže však udá padělané nebo pozměněné peníze jako pravé poté, co sám tyto padělky vyhotovil nebo peníze pozměnil v úmyslu dát je do oběhu, spáchá pouze trestný čin podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku, protože tím jen uskutečňuje svůj úmysl udat je jako pravé, který pojal již dříve v okamžiku jejich výroby nebo pozměňování.

17. Obviněný R. P. byl rozsudkem odvolacího soudu uznán vinným zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku, spáchaným dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku (ve vztahu k penězům, které byly ve fázi určité rozpracovanosti nalezeny u obviněného při domovní prohlídce). Pro jeho trestní odpovědnost za uvedený zločin tedy postačuje zjištění, že byl příčetný v okamžiku, kdy vyráběl padělané peníze s úmyslem udat je jako pravé.

18. Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že z rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 11. 2012, sp. zn. 5 T 56/2012, kterým argumentoval odvolací soud v souvislosti s odmítnutím návrhu obhajoby na doplnění dokazování znaleckým posudkem ke zkoumání duševního stavu obviněného v době činu, skutečně nevyplývá, že by obviněný byl v předchozí trestní věci podroben znaleckému psychiatrickému zkoumání. Nicméně tato skutečnost a jistá argumentační nepřesnost odvolacího soudu nemůže nic změnit na správnosti skutkových a právních závěrů, které soudy učinily. Jak navíc vyplynulo z citovaného rozsudku, obviněný byl již dříve stíhán za padělání peněz a zvolil tehdy stejnou obhajobu jako v nyní posuzované věci.

19. Zbývající námitky obviněného, které se týkají podílu svědka P. J. na trestné činnosti obviněného a hodnocení věrohodnosti tohoto svědka, pak neodpovídají uplatněným dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. ani jinému ze zbývajících důvodů dovolání taxativně stanovených zákonem v § 265b odst. 1 tr. ř. Obviněný jejich prostřednictvím pouze předkládá Nejvyššímu soudu vlastní verzi skutkového děje a domáhá se toho, aby byl uznán vinným z výroby nižšího počtu padělaných peněz a aby společně s ním byl trestně stíhán také P. J., který měl v této trestní věci postavení svědka. Všemi zmíněnými námitkami se řádně zabývaly soudy nižších stupňů, protože totožné výhrady byly součástí obhajoby obviněného v průběhu celého dosavadního trestního řízení. Pokud obviněný úvodem svého dovolání namítl existenci tzv. extrémního nesouladu mezi učiněnými skutkovými zjištěními a provedenými důkazy (byť ho nepřesně označil jako extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci), Nejvyšší soud pouze připomíná, že jde o pojem, který používá zpravidla Ústavní soud k odůvodnění své rozhodovací praxe, když ve výjimečných případech zasahuje na podkladě ústavních stížností do pravomocných rozhodnutí obecných soudů. Nejde tedy o žádný z dovolacích důvodů. Navíc Nejvyšší soud v případě obviněného ani neshledal

jakýkoli vadný postup soudů nižších stupňů, ať již v průběhu dokazování, nebo v rámci právního posuzování skutku. Soudy přesvědčivě a logicky vysvětlily, proč pokládají svědka P. J. za věrohodného, a vypořádaly se i s obhajobou obviněného, podle níž byl údajně donucen k trestné činnosti tíživou životní situací, na které nenesl vinu. Neopomněly se zabývat ani tím, z jakého důvodu nevyhověly návrhu obviněného na doplnění dokazování (viz rozsudek soudu prvního stupně na s. 6 a 7 a rozsudek odvolacího soudu na s. 7).

20. Ze všech shora rozvedených důvodů Nejvyšší soud, aniž by přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku a správnost řízení mu předcházejícího, rozhodl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. o odmítnutí dovolání, které podal obviněný R. P.